Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

9. září 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Sbližování právních předpisů — Zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů — Pojem ‚převod závodu' — Povinnost podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU — Údajné porušení unijního práva, které lze připsat vnitrostátnímu soudu, jehož rozhodnutí nemohou být napadena opravnými prostředky podle vnitrostátního práva — Vnitrostátní právní předpisy podmiňující právo na náhradu škody, vzniklé v důsledku takovéhoto porušení, předchozím zrušením rozhodnutí, jež tuto škodu způsobilo"

Ve věci C-160/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Varas Cíveis de Lisboa (Portugalsko) ze dne 31. prosince 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 4. dubna 2014, v řízení

João Filipe Ferreira da Silva e Brito a další

proti

Estado português,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), předseda senátu, K. Lenaerts, místopředseda Soudního dvora, vykonávající funkci předsedy druhého senátu, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 25. února 2015,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za J. F. Ferreiru da Silva e Brito a další C. Góis Coelho, S. Estima Martins a R. Oliveirou, advogados,

— za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a A. Fonseca Santos, jako zmocněnci,

— za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,

— za francouzskou vládu G. de Berguesem, D. Colasem a F.-X. Bréchotem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: portugalština.

— za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s F. Varrone, avvocato dello Stato,

— za Evropskou komisi J. Enegrenem, M. Françou, M. Konstantinidisem a M. Kellerbauerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. června 2015,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 1 směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. L 82, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 98), čl. 267 třetího pododstavce SFEU, jakož i určitých obecných zásad unijního práva.

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi J. F. Ferreirou da Silva e Brito, jakož i 96 dalšími osobami, a Estado português (Portugalský stát) ve věci údajného porušení unijního práva, přičitatelného Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud).

Právní rámec

Unijní právo

3 Směrnice 2001/23 provedla kodifikaci směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. L 61, s. 26), ve znění směrnice Rady 98/50/ES ze dne 29. června 1998 (Úř. věst. L 201, s. 88).

4 V bodě 8 odůvodnění směrnice 2001/23 se uvádí:

„Právní jistota a průhlednost vyžadují vyjasnění významu převodu v souvislosti s judikaturou Soudního dvora. Toto vyjasnění nemění oblast působnosti směrnice 77/187/EHS tak, jak byla vyložena Soudním dvorem.“

5 Článek 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2001/23 stanoví:

„a) Tato směrnice se vztahuje na veškeré převody podniku, závodu nebo části podniku nebo závodu na jiného zaměstnavatele, které vyplývají ze smluvního převodu nebo sloučení.

b) S výhradou písmene a) a následujících ustanovení tohoto článku se převodem podle této směrnice rozumí převod hospodářské jednotky, která si zachovává svou identitu, považované za organizované seskupení prostředků, jehož cílem je vykonávat hospodářskou činnost jako činnost hlavní nebo doplňkovou.“

6 Článek 3 odst. 1 první pododstavec zmíněné směrnice stanoví:

„Práva a povinnosti, které pro převodce vyplývají z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru platných ke dni převodu, jsou v důsledku převodu převedeny na nabyvatele.“

Portugalské právo

7 Článek 13 zákona č. 67/2007, kterým byl zaveden režim mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti státu a jiných veřejnoprávních subjektů (Lei nº 67/2007 – Aprova o Regime da Responsabilidade Civil Extracontratual do Estado e Demais Entidades Públicas) ze dne 31. prosince 2007 (*Diário da República*, řada 1. , č. 251, ze dne 31. prosince 2007, s. 91117), ve znění zákona č. 31/2008 ze dne 17. července 2008 (*Diário da República*, řada 1. , č. 137, ze dne 17. července 2008, s. 4454, dále jen „RRCEE"), stanoví:

„1. Aniž je dotčen zvláštní režim použitelný na případy nespravedlivého odsuzujícího rozsudku v trestním řízení a neodůvodněného odnětí svobody, nese stát občanskoprávní odpovědnost za škody vyplývající ze soudních rozhodnutí, která jsou zjevně protiústavní nebo protiprávní nebo neopodstatněná z důvodu zjevně nesprávného posouzení skutkových okolností.

2. Návrh na náhradu škody musí vycházet z předchozího zrušení rozhodnutí, kterým byla škoda způsobena, příslušným soudem."

Spor v původním řízení a předběžné otázky

8 Dne 19. února 1993 byla zrušena společnost Air Atlantis SA (dále jen „AIA"), založená v roce 1985 a působící v odvětví nepravidelné letecké dopravy (charterových letů). V této souvislosti byli žalobci v původním řízení hromadně propuštěni.

9 Od 1. května 1993 začala společnost TAP, která byla většinovým akcionářem společnosti AIA, provozovat část letů, které se společnost AIA zavázala uskutečnit v období od 1. května do 31. října 1993. Společnost TAP uskutečnila rovněž určitý počet charterových letů, a to na trhu, na kterém doposud nepůsobila, jelikož šlo o trasy dříve obsluhované společností AIA. Společnost TAP za tímto účelem využila část vybavení, které společnost AIA využívala ke svým činnostem, mimo jiné čtyři letadla. Společnost TAP rovněž hradila platby nájemného na základě leasingových smluv, které se týkaly těchto letadel, a převzala kancelářské zařízení, které vlastnila společnost AIA a které využívala ve svých prostorech v Lisabonu (Portugalsko) a ve Faru (Portugalsko), jakož i další movitý majetek. Společnost TAP kromě toho zaměstnala některé bývalé zaměstnance společnosti AIA.

10 Následně podali žalobci v původním řízení u Tribunal do Trabalho de Lisboa (pracovní soud v Lisabonu) žalobu proti jejich hromadnému propuštění a požadovali přijetí zpět do společnosti TAP a vyplacení mezd.

11 Rozsudkem Tribunal de Trabalho de Lisboa, vydaným dne 6. února 2007, bylo žalobě, kterou bylo napadeno uvedené hromadné propuštění, částečně vyhověno, přičemž uvedený soud nařídil opětovné přijetí žalobců v původním řízení do příslušných kategorií a zaplacení náhrady újmy. V odůvodnění svého rozsudku měl Tribunal de Trabalho de Lisboa za to, že v projednávané věci došlo přinejmenším k částečnému převodu závodu, neboť identita závodu byla zachována a bylo pokračováno v jeho činnosti, přičemž společnost TAP nastoupila v pracovních smlouvách do práv a povinností původního zaměstnavatele.

12 Proti tomuto rozsudku bylo podáno odvolání k Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu), který ve svém rozsudku ze dne 16. ledna 2008 zrušil rozsudek vydaný v prvním stupni v rozsahu, v němž bylo společnosti TAP uloženo přijetí žalobců v původním řízení zpět a zaplacení náhrady škody, jelikož dospěl k závěru, že uplynula lhůta pro podání žaloby proti dotčenému hromadnému propouštění.

13 Žalobci v původním řízení podali tedy kasační opravný prostředek k Supremo Tribunal de Justiça, který ve svém rozsudku ze dne 25. února 2009 rozhodl, že hromadné propuštění nebylo v ničem protiprávní. Uvedený soud poznamenal, že k tomu, aby bylo možné dospět k závěru, že došlo k převodu závodu, nestačí, aby bylo v obchodní činnosti „jednoduše pokračováno“, neboť je zároveň nutné, aby byla zachována identita závodu. V projednávané věci přitom společnost TAP při provozování letů v létě roku 1993 nevyužívala „jednotku“ stejné identity, jako je „jednotka“, která dříve patřila společnosti AIA. Vzhledem k neexistenci totožnosti obou „jednotek“ nelze dovozovat existenci převodu závodu.

14 Supremo Tribunal de Justiça zastával též názor, že nedošlo k přechodu klientely od společnosti AIA ke společnosti TAP. Navíc AIA podle tohoto soudu vlastnila závod vázaný na určitý majetek, v projednávané věci licenci, která nebyla převoditelná, což znemožňovalo převod závodu, takže předmětem prodeje mohly být jen jednotlivé věci, nikoli však samotný závod.

15 Pokud jde o uplatnění unijního práva, Tribunal da Relação de Lisboa uvedl, že Soudní dvůr v situacích, kdy podnik pokračoval v činnostech doposud vykonávaných jiným podnikem, rozhodl, že tato „pouhá okolnost“ neumožňuje dospět k závěru o převodu hospodářské jednotky, jelikož „jednotku nelze omezit na činnost, kterou je pověřena“.

16 Vzhledem k tomu, že někteří žalobci v původním řízení Supremo Tribunal de Justiça navrhovali, aby Soudnímu dvoru předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, Supremo Tribunal de Justiça poznamenal, že „povinnost položit předběžnou otázku, kterou mají soudy členských států, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, existuje pouze tehdy, mají-li tyto soudy za to, že použití unijního práva je nezbytné pro rozhodnutí sporu, který jim byl předložen, a pokud navíc vyvstala otázka týkající se výkladu tohoto práva“. Navíc vzhledem k judikatuře Soudního dvora týkající se výkladu unijních pravidel, jimiž se řídí převod závodu, nevzniká při výkladu uvedených pravidel „žádná významná pochybnost, která by vyžadovala podání žádosti rozhodnutí o předběžné otázce“.

17 Podle Supremo Tribunal de Justiça „samotný Soudní dvůr výslovně uznal, že správný výklad [unijního] práva může být natolik zřejmý, že je mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, jak bude položená otázka rozhodnuta, čímž v takovém případě rovněž vyloučil povinnosti podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. S ohledem na obsah [ustanovení unijního práva] zmíněných [žalobci v původním řízení], na jejich výklad Soudním dvorem a na okolnosti projednávané věci, které byly zohledněny […], nevzniká přitom při výkladu žádná relevantní pochybnost, která by vyžadovala podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce [...]“.

18 Supremo Tribunal de Justiça kromě toho zdůraznil, že „[...] Soudní dvůr již vytvořil rozsáhlou a ustálenou judikaturu ohledně výkladu předpisů [unijního práva], které se týkají ‚převodu závodu‘, takže […] směrnice [2001/23] již odráží ustálení pojmů, které jsou v návaznosti na tuto judikatury obsaženy a které jsou v současnosti v judikatuře (na úrovni Společenství i na úrovni vnitrostátní) formulovány jasně, což znamená, že v projednávané věci není nezbytně nutné obrátit se nejprve na Soudní dvůr [...]“.

19 Žalobci v původním řízení tedy podali žalobu na určení mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti proti Estado português, kterou se domáhali, aby byla Estado português uložena povinnost nahradit některé způsobené majetkové újmy. Na podporu své žaloby tvrdí, že rozsudek Supremo Tribunal de Justiça je zjevně protiprávní, jelikož obsahuje nesprávný výklad pojmu „převod závodu“ ve smyslu směrnice a jelikož tento soud porušil svou povinnost předložit Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se výkladu relevantních otázek unijního práva.

20 Estado português tvrdil, že podle čl. 13 odst. 2 RRCEE musí být návrh na náhradu škody založen na předchozím zrušení rozhodnutí, kterým byla škoda způsobena příslušným soudem, a připomíná, že vzhledem k tomu, že rozsudek Supremo Tribunal de Justiça nebyl zrušen, není na místě zaplatit náhradu požadované škody.

21 Předkládající soud objasňuje, že je třeba určit, zda je rozsudek Supremo Tribunal de Justiça zjevně protiprávní a zda obsahuje nesprávný výklad pojmu „převod závodu“ ve světle směrnice 2001/23 s ohledem na skutkové okolnosti, které mu byly známy. Kromě toho je třeba určit, zda Supremo Tribunal de Justiça byl povinen podat navrhovanou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

22 Za těchto okolností Varas Cíveis de Lisboa (občanskoprávní senáty v Lisabonu) rozhodly přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je třeba směrnici Rady 2001/23, zejména její čl. 1 odst. 1, vykládat v tom smyslu, že pojem ‚převod závodu‘ zahrnuje situaci, kdy dochází ke zrušení společnosti působící na trhu charterových letů rozhodnutím většinového akcionáře, který je rovněž společností působící v oblasti letecké dopravy, a kdy v rámci likvidace mateřská společnost:

— nastoupí do práv a povinností zrušené společnosti vyplývajících ze smluv o nájmu letadel a platných smluv o charterových letech uzavřených s cestovními kancelářemi;

— vyvíjí činnost dříve uskutečňovanou zrušenou společností;

— opětovně přijme některé ze zaměstnanců do té doby zaměstnaných u zrušené společnosti a pověří je totožnými úkoly;

— převezme drobné vybavení zrušené společnosti?

2) Je třeba článek 267 SFEU vykládat v tom smyslu, že Supremo Tribunal de Justiça, s ohledem na skutkové okolnosti popsané v předchozí otázce a na okolnost, že nižší vnitrostátní soudy, které věc projednávaly, vydaly rozporná rozhodnutí, byl povinen položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ohledně správného výkladu pojmu ‚převod závodu‘ pro účely čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23?

3) Brání unijní právo, zejména zásady uvedené Soudním dvorem Evropských společenství v rozsudku Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513) ohledně odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům porušením unijního práva vnitrostátním soudem rozhodujícím v posledním stupni, použití vnitrostátního předpisu, který vyžaduje jako základ nároku na odškodnění uplatněného proti státu předchozí zrušení rozhodnutí, jímž byla způsobena újma?“

K předběžným otázkám

K první otázce

23 První otázkou předkládající soud žádá Soudní dvůr o určení, zda je třeba čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23 vykládat v tom smyslu, že se pojem „převod závodu“ vztahuje na situaci, kdy dochází ke zrušení podniku působícího na trhu s charterovými lety jeho většinovým akcionářem, jenž je sám podnikem působícím v odvětví letecké dopravy, a v níž tento naposledy uvedený podnik následně nastupuje do práv a povinností zrušeného podniku vyplývajících ze smluv o nájmu letadel a z platných smluv o charterových letech, vykonává činnost, kterou dříve vykonával zrušený podnik, opětovně přijme

některé ze zaměstnanců do té doby zaměstnaných u zrušené společnosti a pověří je totožnými úkoly, přijme některé zaměstnance, kteří dotud pracovali v tomto podniku, přičemž jim přidělí stejné pracovní úkoly, jako byly ty předchozí, a převezme drobné vybavení zmíněného podniku.

24 Pro účely odpovědi na tuto otázku je nutno připomenout, že Soudní dvůr rozhodl, že se směrnice 77/187, kodifikovaná směrnicí 2001/23, použije ve všech případech, kdy v rámci smluvních vztahů dochází ke změně fyzické nebo právnické osoby odpovědné za provozování podniku, která přebírá závazky zaměstnavatele vůči zaměstnancům podniku (viz rozsudky Merckx a Neuhuys, C-171/94 a C-172/94, EU:C:1996:87, bod 28; Hernández Vidal a další, C-127/96, C-229/96 a C-74/97, EU:C:1998:594, bod 23, jakož i Amatori a další, C-458/12, EU:C:2014:124, bod 29 a citovaná judikatura).

25 Podle ustálené judikatury je cílem směrnice 2001/23 zajistit nepřetržitost pracovních poměrů existujících v rámci hospodářské jednotky nezávisle na změně vlastníka. Rozhodujícím kritériem pro určení existence převodu ve smyslu této směrnice je tedy otázka, zda si dotčená jednotka zachovává svou identitu, což vyplývá zejména ze skutečného pokračování v provozu nebo jeho převzetí (viz rozsudky Spijkers, 24/85, EU:C:1986:127, body 11 a 12; Güney Görres a Demir, C-232/04 a C-233/04, EU:C:2005:778, bod 31 a citovaná judikatura, jakož i Amator a další, C-458/12, EU:C:2014:124, bod 30 a citovaná judikatura).

26 K určení toho, zda je tato podmínka splněna, je třeba vzít v úvahu všechny skutkové okolnosti charakterizující dotčenou operaci, k nimž patří zejména typ podniku nebo závodu, o který se jedná, převedení nebo nepřevedení takových hmotných složek podnikání, jako jsou budovy a movitý majetek, hodnota nehmotných složek v době převodu, převzetí nebo nepřevzetí podstatné části původních zaměstnanců novým zaměstnavatelem, převedení nebo nepřevedení klientely, jakož i stupeň podobnosti činností vykonávaných před převodem a po převodu a délka případného pozastavení těchto činností. Tyto skutečnosti představují nicméně pouze částečné aspekty celkového posouzení, které je třeba provést, a nemohou být proto hodnoceny samostatně (viz rozsudky Spijkers, 24/85, EU:C:1986:127, bod 13; Redmond Stichting, C-29/91, EU:C:1992:220, bod 24; Süzen, C-13/95, EU:C:1997:141, bod 14, jakož i Abler a další, C-340/01, EU:C:2003:629, bod 33).

27 Konkrétně Soudní dvůr zdůraznil, že význam přiznávaný jednotlivým kritériím, se nezbytně liší v závislosti na vykonávané činnosti, ba dokonce na výrobních nebo provozních postupech používaných v podniku, závodu nebo v dotčené části závodu (viz rozsudky Süzen, C-13/95, EU:C:1997:141, bod 18; Hernández Vidal a další, C-127/96, C-229/96 a C-74/97, EU:C:1998:594, bod 31; Hidalgo a další, C-173/96 a C-247/96, EU:C:1998:595, bod 31, jakož i v tomto smyslu UGT-FSP, C-151/09, EU:C:2010:452, bod 28).

28 První položenou otázku je třeba zkoumat právě ve světle těchto poznatků z judikatury s přihlédnutím k hlavním skutkovým okolnostem, které uvedl vnitrostátní soud v předkládacím rozhodnutí, zejména pak ve znění této první otázky.

29 Nejprve je třeba zdůraznit, že v situaci, jako je ta, o kterou se jedná v původním řízení, jež se týká oblasti letecké dopravy, je převod hmotného majetku nutno považovat za podstatný prvek pro účely posouzení existence „převodu závodu“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23 (v tomto smyslu viz rozsudek Liikenne, C-172/99, EU:C:2001:59, bod 39).

30 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že společnost TAP nastoupila do práv a povinností společnosti AIA stanovených ve smlouvách o nájmu letadel a skutečně tato letadla používala, což svědčí o převzetí majetkových složek nezbytných k provádění činnosti, kterou předtím vykonávala společnost AIA. Navíc bylo převzato některé další vybavení.

31 Jak uvedl generální advokát v bodech 48, 51, 53, 56 a 58 svého stanoviska, další skutečnosti s ohledem na kritéria připomenutá v bodě 26 tohoto rozsudku potvrzují, že se v projednávané věci jedná o „převod závodu“ ve smyslu článku 1 odst. 1 směrnice 2001/23. To platí pro vstup společnosti TAP do práv a povinností společnosti AIA stanovených v platných smlouvách o charterových letech, uzavřených s cestovními kancelářemi, který se projevuje převzetím klientely společnosti AIA společností TAP, pro skutečnost, že společnost TAP rozvíjí činnosti charterových letů na trasách, na nichž dříve provozovala lety AIA, což odráží skutečnost, že společnost TAP pokračovala v činnosti, kterou předtím vykonávala společnost AIA, pro opětovné přijetí zaměstnanců, kteří pracovali ve společnosti AIA, do zaměstnání ve společnosti TAP, aby tam plnili tytéž úkoly jako ve společnosti AIA, což dokládá, že společnost TAP převzala část zaměstnanců společnosti AIA, a konečně pro převzetí části činností charterových letů, jež provozovala společnost AIA až do svého zrušení v únoru 1993, společností TAP, k němuž došlo dne 1. května 1993, což svědčí o tom, že převedené činnosti prakticky nebyly pozastaveny.

32 Za těchto podmínek je pro účely použití článku 1 odst. 1 směrnice 2001/23 irelevantní skutečnost, že byla včleněna jednotka, jejíž hmotné prostředky a část personálu byly převzaty – aniž by si ponechala nezávislou organizační strukturu – do struktury společnosti TAP, jestliže byl zachován vztah mezi tímto převedeným hmotným majetkem a těmito zaměstnanci převedenými k této naposled uvedené společnosti na jedné straně a pokračováním v činnosti, kterou předtím provozovala zrušená společnost, na druhé straně. S ohledem na tento skutkový stav je nepodstatné, že se dotyčné hmotné prostředky využívaly k provozování jak pravidelných, tak i charterových letů, neboť se v každém případě jedná o provoz letecké dopravy, budiž zde připomenuto, že společnost TAP plnila smluvní závazky společnosti AIA ohledně těchto charterových letů.

33 Z bodů 46 a 47 rozsudku Klarenberg (C-466/07, EU:C:2009:85) totiž vyplývá, že relevantním faktorem pro závěr o zachování identity převáděné jednotky není zachování specifické organizace jednotlivých převáděných výrobních faktorů zavedené podnikatelem, ale zachování funkční vazby vzájemné závislosti a komplementarity mezi těmito faktory.

34 Zachování takové funkční vazby mezi jednotlivými převáděnými faktory totiž nabyvateli umožňuje tyto faktory využívat, i když jsou po převodu začleněny do nové a odlišné organizační struktury za účelem provozování stejné či obdobné hospodářské činnosti (viz rozsudek Klarenberg, C-466/07, EU:C:2009:85, bod 48).

35 Vzhledem k předchozím úvahám je na první otázku třeba odpovědět tak, že čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23 musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „převod závodu“ zahrnuje situaci, kdy dochází ke zrušení podniku působícího na trhu charterových letů jeho většinovým akcionářem, který je sám podnikem působícím v oblasti letecké dopravy, a kdy tento posledně uvedený podnik nastoupí do práv a povinností zrušené společnosti ve smlouvách o nájmu letadel a v platných smlouvách o charterových letech, vyvíjí činnost dříve uskutečňovanou zrušeným podnikem, opětovně přijme některé ze zaměstnanců do té doby zaměstnaných u tohoto podniku a pověří je stejnými úkoly, jako byly ty, jež plnili dříve, a převezme drobné vybavení zmíněného podniku.

Ke druhé otázce

36 Druhou otázkou chce předkládající soud zjistit, zda má být čl. 267 třetí pododstavec SFEU s ohledem na skutkové okolnosti, jako jsou ty, o které se jedná v původním řízení, zejména pak z důvodu skutečnosti, že nižší soudy vydaly protichůdná rozhodnutí ohledně výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23, vykládán v tom smyslu, že soud, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek podle vnitrostátního práva, je v zásadě povinen položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku za účelem výkladu tohoto pojmu.

37 I když v tomto ohledu platí, že postup zavedený článkem 267 SFEU je nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které mají tyto soudy rozhodnout, skutečností nicméně zůstává, že jestliže nelze proti rozhodnutí vnitrostátního soudu podat soudní cestou opravný prostředek, je tento vnitrostátní soud v zásadě povinen předložit Soudnímu dvoru žádost ve smyslu čl. 267 třetího pododstavce SFEU, pokud je před ním vznesena otázka týkající se výkladu unijního práva (viz rozsudek Consiglio nazionale dei geologi a Autorità garante della concorrenza e del mercato, C-136/12, EU:C:2013:489, bod 25 a citovaná judikatura).

38 Co se týče rozsahu zmíněné povinnosti, z judikatury ustálené od vyhlášení rozsudku Cilfit a další (283/81, EU:C:1982:335) vyplývá, že soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je povinen, vyvstane-li před ním otázka unijního práva, dostát své povinnosti obrátit se na Soudní dvůr, ledaže konstatoval, že vyvstalá otázka není relevantní, že k dotčenému unijnímu ustanovení byl již výklad Soudním dvorem podán nebo že řádné uplatnění unijního práva je natolik zřejmé, že není ponechán prostor pro žádnou rozumnou pochybnost.

39 Soudní dvůr navíc upřesnil, že existence takové možnosti musí být posuzována v závislosti na charakteristikách vlastních unijnímu právu, zvláštních obtížích, které vykazuje výklad tohoto práva, a riziku rozdílnosti judikatury uvnitř Unie (rozsudek Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, bod 33).

40 Je zajisté jen věcí vnitrostátního soudu, aby posoudil, zda je řádná aplikace unijního práva natolik zřejmá, že není ponechán prostor pro žádné rozumné pochybnosti, a v důsledku toho se rozhodne, že nepředloží Soudnímu dvoru otázku týkající se výkladu práva Společenství, která vyvstala při jednání před tímto soudem (viz rozsudek Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, bod 37 a citovaná judikatura).

41 Samotná existence protichůdných rozhodnutí vydaných ostatními vnitrostátními soudy nemůže být v tomto ohledu rozhodujícím prvkem pro uložení povinnosti stanovené v čl. 267 třetím pododstavci SFEU.

42 Soud rozhodující v posledním stupni může mít totiž bez ohledu na určitý výklad některého ustanovení unijního práva podaný nižšími soudy za to, že jím navrhovaný výklad uvedeného ustanovení, který se liší od výkladu podaného těmito soudy, je mimo jakoukoli rozumnou pochybnost jediným správným.

43 Nicméně je třeba zdůraznit, že co se týče oblasti, o kterou se jedná v projednávané věci, a jak vyplývá z bodů 24 až 27 tohoto rozsudku, výklad pojmu „převod závodu“ vyvolal řadu otázek u velkého počtu vnitrostátních soudů, jež tudíž považovaly za nutné obrátit se na Soudní dvůr. Tyto otázky svědčí nejen o existenci výkladových obtíží, ale též o přítomnosti rizika rozporů v judikatuře na úrovni Unie.

44 Z toho vyplývá, že za takových okolností, jaké jsou dány v původním řízení, jež se vyznačují na vnitrostátní úrovni protichůdnými proudy judikatury ohledně pojmu „převod závodu“ ve smyslu směrnice 2001/23, a zároveň opakovaně se vyskytujícími výkladovými problémy ohledně tohoto pojmu v jednotlivých členských státech, se vnitrostátní soud, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek podle vnitrostátního práva, musí obrátit na Soudní dvůr, aby tak zabránil riziku nesprávného výkladu unijního práva.

45 Z předchozích úvah vyplývá, že na druhou otázku je třeba odpovědět tak, že článek 267 třetí pododstavec SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti, jež jsou dány ve věci v původním řízení, jež se vyznačují tím, že vnitrostátní soudy nižších stupňů, které věc projednávaly, vydaly protichůdná rozhodnutí ohledně výkladu tohoto pojmu, a dále opakovaně se vyskytujícími výkladovými problémy ohledně tohoto pojmu v různých členských státech, je soud, jehož

rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinen předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ohledně správného výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23.

Ke třetí otázce

46 Třetí otázkou chce předkládající soud v podstatě zjistit, zda unijní právo, a zejména zásady formulované Soudním dvorem v oblasti odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům porušením unijního práva vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je třeba vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které vyžadují předchozí zrušení rozhodnutí, jež způsobilo újmu, které vydal tento soud, přestože je takovéto zrušení prakticky vyloučeno.

47 V této souvislosti je důležité připomenout, že vzhledem k základní úloze soudní moci při ochraně práv, která jednotlivcům poskytují pravidla unijního práva, by byla plná účinnost těchto pravidel poskytujících taková práva zpochybněna a byla by oslabena ochrana těchto práv, pokud by bylo vyloučeno, aby jednotlivci mohly při splnění určitých podmínek dosáhnout náhrady újmy, která jim byla způsobena porušením unijního práva přičitatelným rozhodnutí vnitrostátního soudu rozhodujícího v poslední instanci (viz rozsudek Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 33).

48 Předkládající soud si klade otázku, zda je s těmito zásadami slučitelné pravidlo obsažené v čl. 13 odst. 2 RRCEE, které stanoví, že návrh na náhradu škody „musí vycházet“ z předchozího zrušení rozhodnutí, kterým byla škoda způsobena příslušným soudem.

49 Z tohoto pravidla vyplývá, že jakákoli žaloba na odpovědnost státu za porušení povinnosti, vyplývající z porušení povinnosti stanovené v článku 267 třetím pododstavci SFEU, je nepřípustná, nebylo-li zrušeno rozhodnutí, kterým byla způsobena újma.

50 Je třeba připomenout, že pokud jsou splněny podmínky pro uplatnění odpovědnosti státu, což přísluší určit vnitrostátním soudům, musí stát poskytnout náhradu za důsledky způsobené újmy v souladu s vnitrostátními právními předpisy, přičemž ovšem podmínky náhrady škody stanovené vnitrostátními právními předpisy nesmí být méně příznivé než podmínky platné pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti) a nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly získání náhrady škody (zásada efektivity) (viz rozsudek Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 62 a citovaná judikatura).

51 Takové pravidlo vnitrostátního práva, jako je pravidlo, jež je obsaženo v čl. 13 odst. 2 RRCEE, přitom může nadměrně ztížit získání náhrady újmy způsobené dotčeným porušením unijního práva.

52 Ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, jakož i z diskusí vedených na jednání totiž vyplývá, že případy, v nichž mohou být rozhodnutí Supremo Tribunal de Justiça podrobena přezkumu, jsou velmi omezené.

53 Portugalská vláda v této souvislosti tvrdí, že dotčené ustanovení vnitrostátního práva je vedeno důvody vycházejícími ze zásady překážky věci rozsouzené a zásady právní jistoty. Tato vláda zejména zdůrazňuje, že v situaci, o kterou se jedná v původním řízení, je přezkum posouzení provedeného soudním orgánem rozhodujícím v posledním stupni neslučitelný s funkcí tohoto orgánu, neboť cílem, jejž sledují jeho rozhodnutí, je definitivní ukončení sporu, jinak by došlo ke zpochybnění vlády práva a dodržování soudních rozhodnutí tím, že by byla oslabena hierarchizace soudní moci.

54 Je pravda, že Soudní dvůr zdůraznil význam, který zaujímá zásada překážky věci rozsouzené jak v právním řádu Unie, tak i ve vnitrostátních právních řádech, přičemž upřesnil, že při neexistenci unijní právní úpravy v dané oblasti spadají pravidla provádění této zásady do působnosti vnitrostátního právního řádu členských států na základě zásady jejich procesní autonomie (v tomto smyslu viz rozsudek Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, body 22 a 24).

55 Co se týče vlivu zásady překážky věci rozsouzené na situaci, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, stačí připomenout, že uznání zásady odpovědnosti státu v důsledku rozhodnutí soudu rozhodujícího v posledním stupni nemá samo o sobě za následek zpochybnění právní moci vyplývající z takového rozhodnutí. Řízení, které se týká otázky odpovědnosti státu, nemá stejný předmět a nemusí mít nutně stejné účastníky řízení jako řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, s nímž je spojena překážka věci pravomocně rozhodnuté. V případě úspěchu v řízení o žalobě na náhradu škody vůči státu se žalobce domůže odsouzení státu k náhradě utrpěné újmy, ale nutně nedosáhne zpochybnění právní moci soudního rozhodnutí, jímž byla způsobena tato škoda. V každém případě zásada odpovědnosti státu, která je vlastní unijnímu právnímu řádu, vyžaduje takovouto náhradu škody, ale nikoliv nové přezkoumání soudního rozhodnutí, jež způsobilo škodu (viz rozsudek Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 39).

56 Pokud jde o argument vycházející z porušení zásady právní jistoty, je třeba uvést, že i za předpokladu, že by tato zásada mohla být zohledněna v právní situaci, jako je ta, jež je dána v původním řízení, nelze ji v žádném případě použít tak, že popře zásadu odpovědnosti státu za škodu způsobenou jednotlivcům jemu přičitatelným porušením unijního práva.

57 V případě rozhodnutí soudu rozhodujícího v posledním stupni, jež by bylo založeno na zjevně nesprávném výkladu unijního práva, by totiž bylo následkem zohlednění zásady právní jistoty zabráněno jednotlivci v uplatňování práv, která může vyvozovat z právního řádu Unie, zejména pak práv vyplývajících ze zmíněné zásady odpovědnosti státu.

58 Tato posledně uvedená zásada je přitom vlastní systému smluv, na nichž je Unie založena (v tomto smyslu viz rozsudek Specht a další, C-501/12 až C-506/12, C-540/12 a C-541/12, EU:C:2014:2005, bod 98 a citovaná judikatura).

59 Za těchto podmínek nelze takovou závažnou překážku, jako je ta, která vyplývá z pravidla vnitrostátního práva, o niž se jedná v původním řízení, bránící účinnému uplatňování unijního práva, zejména pak takové základní zásady, jako je zásada odpovědnosti státu za porušení unijního práva, odůvodnit ani zásadou překážky věci rozsouzené, ani zásadou právní jistoty.

60 Z předchozích úvah vyplývá, že na třetí otázku je třeba odpovědět tak, že unijní právo, a zejména zásady formulované Soudním dvorem v oblasti odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům porušením unijního práva vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je třeba vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které vyžadují předchozí zrušení rozhodnutí, jež způsobilo újmu a které vydal tento soud, třebaže takovéto zrušení je prakticky vyloučeno.

K nákladům řízení

61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 1 odst. 1 směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „převod závodu“ zahrnuje situaci, kdy dochází ke zrušení podniku působícího na trhu charterových letů jeho většinovým akcionářem, který je sám podnikem působícím v oblasti letecké dopravy, a kdy tento posledně uvedený podnik nastoupí do práv a povinností zrušeného podniku ve smlouvách o nájmu letadel a v platných smlouvách o charterových letech, vyvíjí činnost dříve uskutečňovanou zrušeným podnikem, opětovně přijme některé ze zaměstnanců do té doby zaměstnaných u tohoto podniku a pověří je stejnými úkoly, jako byly ty, jež plnili dříve, a převezme drobné vybavení zmíněného podniku.**

2) **Článek 267 třetí pododstavec SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti, jež jsou dány ve věci v původním řízení, jež se vyznačují tím, že vnitrostátní soudy nižších stupňů, které věc projednávaly, vydaly protichůdná rozhodnutí ohledně výkladu tohoto pojmu, a dále opakovaně se vyskytujícími výkladovými problémy ohledně tohoto pojmu v různých členských státech, je soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinen předložit Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku ohledně správného výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23.**

3) **Unijní právo, a zejména zásady vyslovené Soudním dvorem v oblasti odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům porušením unijního práva vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je třeba vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které vyžadují předchozí zrušení rozhodnutí, jež způsobilo újmu a které vydal tento soud, třebaže takovéto zrušení je prakticky vyloučeno.**

Podpisy.